

Att följa lagen har blivit en avvikel

En formulering i ett brev från Socialstyrelsen har fått Louise Lundberg att fundera på om det är fler som vänder sig emot att laglydighet tycks ses som en »icke förväntad händelse« av myndigheten?

Under den gångna sommaren nåddes den psykiatriska kliniken där jag arbetar av ett brev från Socialstyrelsens tillsynsenhet. Rubriken lydde: »Frihetsberövande, tvångsåtgärder och tvångsbehandling ska ske med stöd av lag«. Formuleringen tedde sig självklar och invändningsfri, varför skrivelsen löpte risk att drunkna i den ständiga flod av PM och utskick som med dagens elektroniska kommunikation översvämmar vår sjukvårdsorganisation.

En mening i texten fängade dock min blick: »Socialstyrelsen anser att frihetsberövanden, tvångsåtgärder och tvångsbehandlingar alltid utgör en avvikelse samt att vården, i sitt system för avvikelshantering, alltid ska analysera vad som ledde fram till händelsen och klargöra om den kunde ha undvikits genom andra olika förebyggande åtgärder.«

Mot bakgrund av skrivelsens rubrik och övriga innehåll förutsatte jag att formuleringen var en lapsus och att man glömt att infoga orden »utan lagligt stöd«.

För att vara på säkra sidan tillskrev jag författarna Per-Anders Sunesson och Karl-Otto Svärd och fick svar från

den senare att det alls inte handlade om något språkligt misstag. Svaret kompletterades också med hänvisningar till andra publikationer från Socialstyrelsen och exempel på vilka faktorer en händelseanalys i avvikelssystemet borde överväga.

Bland dessa faktorer nämndes tidiga varningstecken hos patienten, personalbemanning, personalens kompetens och attityder samt brister i den fysiska vårdmiljön.

Som medicinskt ansvarig för en psykosavdelning med intensivvårdsplatser, där merparten av patienterna vårdas enligt LPT (lagen om psykiatrisk tvångsvård), såg jag framför mig en vardag där jag först på ett grannliga sätt ska följa lagen och sedan direkt ifrågasätta varför jag gjort det.

Visserligen uttalade tillsynsenheten att det ligger på chefsöverläkaren att utforma granskningsrutinerna, men för att uppfylla intentionerna kommer klinikkens avvikelshantering att kräva en rejäl personalförstärkning för att skriva händelseanalyser kring alla de lagliga beslut som dagligen tas på en klinik.

Med tanke på att Socialstyrelsen åtminstone är 2001 definierade av avvikelser som en »icke förväntad händelse« är det

Illustration: Ewa Knutsson

Allt annat än en svart- och vitrandig zebra får nog betraktas som en avvikelse i naturen. Men att följa lagen kan väl knappast betraktas som avvikande... eller?

också en grundläggande förändring av uppdraget.

Med risk för att verka tjugig kände jag mig därför tvungen att ytterligare en gång ställa frågan om detta verkligen rörde vartenda LPT-ärendet. Frågan besvarades med en bekräftande återhänvisning till den ursprungliga texten.

Jag känner ett behov av att uppmärksamma kollegor på att ifrågasättandet av vår kompetens, seriositet och humanitet har skruvats ytterligare ett varv.

I samband med varje ställningstagande till vård enligt LPT gör vi redan ett övervägande om patienten i enlighet med lagtexten »har ett oundgängligt behov av psykiatrisk vård, som inte kan tillgodose på annat sätt än genom att patienten är intagen på en sjukvårdsinrättning för kvalificerad psykiatrisk dygnstruntvård«.

Vi skilddrar i vårdintyg och journalanteckningar »de omständigheter som ger upphov till vårdbehovet« och besvarar frå-

gan om varför vården inte kan erbjudas i andra former.

Vi informerar och hjälper patienterna att överklaga våra beslut så att rättsväsendet med början i förvaltningsrätten kan övervaka tillämpningen av lagen.

Även de enskilda tvångsåtgärder som kan bli aktuella under en sjukhusvistelse dokumenteras vad gäller händelseförlopp och bakgrund.

Men ett korrekt hanterande av dessa lagliga frågor, vilket utgör en viktig och självklar del av kompetensen hos och arbetsuppgifterna för varje specialist i psykiatri, är således inte längre tillfyllest utan ska regelmässigt ses som något avvikande.

Är det att betrakta som avvikande att vara bekymrad och undrande inför det synsätt som vår tillsynsmyndighet smyger in »mellan raderna«, eller är det fler med mig som vänder sig emot att laglydighet ses som en »icke förväntad händelse«?

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

LOUISE LUNDBERG
överläkare, Psykiatri i Lund
louise.lundberg@skane.se